

Dnes bude podle odborářů stávkovat zhruba šest tisíc škol. Čísla ukazují, že učitelům skutečně platy rostou pomalu. Není však shoda v tom, jak peníze rozdělovat.

Stávková škol upozorňuje i na platový socialismus

Nespokojenost s tempem růstu učitelských platů a s jednáními s ministrem školství dohnala odbory k vyhlášení stávky. Vadí jim, že ač vláda začátkem roku slibovala navýšení učitelských platů pro příští rok o 15 procent, nakonec si učitelé polepší jen o deset procent.

„Jednání ministra (Roberta) Plagy mě a učitelskou veřejnost zklamalo, oklamal nakonec i svého premiéra a vládu. Deklarovaná priorita školství dostala trhlinu a sociální dialog vedený na poslední chvíli se změnil na handrkování a přihazování o stokrunku. Z původních ‚závazných slibů‘ učitelé na výplatnici uvidí o dost méně a zůstávají mezi nejhůře placenými vysokoškolskými profesemi,“ podotkl pro Deník N šéf školských odborů Franišek Dobšík s tím, že učitelé vkládali do současné vlády velké naděje.

Kromě stále neuspokojivého ohodnocení učitelů v Česku ukazuje stávka ještě na jedno: na rozpory ve školství. Důvod, proč se zítřka některé školy zavřou, se nelíbí například ředitelským asociacím.

S učitelé jsou zajedno v tom, že by platy měly růst razantněji. Rozcházejí se ale v cílech stávky: odboráři žádají přesunout část peněz vyčleněných na platy učitelů z pohyblivé složky, jako jsou odměny a příplatky, do pevné složky platu (takzvaných tarifů).

Na začátku letošního roku bral český učitel nebo učitelka průměrně zhruba 36 200 korun. Příští rok si podle nařízení, které v pondělí schválila vláda, polepší o deset procent. Osm procent má jít do pevné složky platu a dvě procenta do oné pohyblivé, kterou rozdělují ředitelé v podobě odměn a příplatků.

Růst tarifů o osm procent znamená nárůst od 1084 do 3534 korun podle délky praxe a kvalifikace. Učitelé základních a středních škol by si měli polepšit od 2290 do 2986 ko-

run. Při deseti procentním přidání podle požadavků odborů by to bylo od 2863 do 3733 korun. Platy ostatních zaměstnanců ve veřejné správě se mají příští rok zvednout plošně o 1500 korun.

Jenomže odboráři se obávají, že učitelé si ve skutečnosti o deset procent nepolepší. Nevěří ministerstvu, že pohyblivá část platů na školy vůbec dorazí nebo přijde v patřičné výši. „Čím méně peněz půjde do tarifů, tím bude mít ministerstvo volnější ruce,“ myslí si Dobšík, a prosazuje proto zabetonovat tarify co nejdříve.

„Máme obavu, že to, co mělo být na náš nárůst platů v 10 procentech, se částečně použije na připravovanou reformu ve školství a do platů se to nepromítne,“ míní Dobšík.

Ministerstvo ale pro stávku nevidí důvod: upozorňuje, že v rozpočtu už se pro příští rok počítá s růstem platů pedagogů o 10 procent a současná debata se vede pouze o jejich rozdělení na tarifní a nadtarifní složky.

„Ministr Robert Plaga je přesvědčený, že je potřeba postupně navýšovat objem nadtarifních složek platu, tedy těch, které má k dispozici ředitel a které může používat k ocenění kvalitnějších nebo aktivnějších učitelů,“ vysvětluje mluvčí resortu Aneta Lednová. Poukazuje i na to, jak je školství nyní v platech rovnostářské – podíl příplatků a odměn je u pedagogů pouze poloviční oproti ostatním oblastem veřejné správy.

S vyplácením příspěvků a odměn byla v posledních letech potíž. „Celá řada ředitelů včetně mě je zklamaná z toho, že peníze na nadtarifní část platu letos v patřičné výši nedorazily. Zaplatili jsme učitelům tarify, ale na nenáročnou složku jsme slíbených pět procent nedostali,“ upozorňuje viceprezident Asociace ředitelů základních škol Jaroslav Jirásko.

Letos ale ministerstvo slibuje, že peníze k ředitelům skutečně dorazí. „V případě, že se tarify navýší o osm procent, tak zbývající prostředky půjdou ředitelům škol, kteří je bu-

Je podle mě trestuhodně neustále navyšovat tarify všem stejně. To je těžký socialismus. Jako asociace dlouhodobě usilujeme o to, aby byla diferenciací kvality práce. Aby skvělí učitelé byli výrazně lépe ohodnoceni než ti špatní a aby neodcházeli ze školství.

Jaroslav Jirásko
viceprezident
Asociace ředitelů
základních škol

Podíl příplatků a odměn je u pedagogů pouze poloviční oproti ostatním oblastem

dou moci rozdělit větší měrou mezi aktivní a kvalitnější učitele,“ říká Lednová.

„Díky reformě financování k ředitelům tyto prostředky tentokrát skutečně doputují, protože nový systém je založený na financování reálného objemu výuky a reálné výše tarifních platů pedagogů. Prostředky na další složky platu tak vždy škola dostane vedle prostředků na tarifní složky platu, a ředitel školy tak má garanci, že nebude zajišťovat tarifní složky platu pedagogů na úkor prostředků na další složky platu, zejména motivační,“ dodává mluvčí.

Nedostatek peněz na nadtarifní část platu vysvětluje právě systémem financování: nyní je objem peněz pro konkrétní školu striktně odvozený od počtu žáků.

„Není tedy nijak zohledněno věkové složení pedagogů dané školy, které má přímý vliv na výši tarifní části platů, a které tak fakticky snižuje objem prostředků, který řediteli školy zůstane na další složky platu. Nově ale škola bude dostávat peníze na další složky platu vždy vedle reálného objemu prostředků na tarifní složky platu pedagogů,“ vysvětluje Lednová s tím, že objem bude stanoven podle počtu pedagogů, bude zároveň zohledňovat zvýšenou náročnost učitelské práce ve třídách s vyšší naplněností a s vyšší

mírou inkluze. „Na odměny a osobní příplatky budou mít tedy peníze i ty školy, které je dosud neměly, jsou to zejména mateřské školy,“ slibuje mluvčí.

Ředitelé na rozdíl od odborů ministerstvu věří, že tarify tentokrát do škol dorazí. „Chceme budovat atmosféru důvěry a rozhodli jsme se, že budeme panu ministru důvěřovat, a očekáváme, že už nebudeme nikdy zklamáni. Alespoň ne od tohoto ministra,“ říká Jirásko.

PRŮHLEDNĚJŠÍ ODMĚŇOVÁNÍ?

V tom, jak ředitelé nadtarify mezi učitele rozdělí, mají naprosto volnou ruku. Musí pouze zohlednit například příplatky za třídnictví nebo za správu IT či vykonávání funkce školního preventisty.

Příznávají ale, že mezi učitelé může často panovat nedůvěra k tomu, jak tyto nenáročné peníze ředitelé rozloží. „Nedůvěra asi je, liší se ale ředitel od ředitele. Ale učitelé by měli chápat, že ředitelé také chtějí mít možnost ocenit učitele, kteří pracují nad rámec svých povinností,“ zdůrazňuje šéfka Asociace ředitelů gymnázií Renata Schejbalová.

Nedůvěru v úsudek ředitelů při rozdělování nadtarifů vnímá i Jirásko. „Jsou dobří a špatní ředitelé. Těch špatných ředitelů je celá řada, ví se

ZPRAVODAJSTVÍ

ILUSTRÁČNÍ FOTO: GABRIEL KUČHTA, DENÍK N

„Kdyby stávkovali za původně avizované 15procentní navýšení, tak tomu rozumím, protože školství je podfinancované a platy jsou mizerné. Ale upřímně nerozumím, o co teď v současné době jde, v čem je problém,“ říká šéfka sdružení ředitelů gymnázií Schejbalová, která kritizuje také způsob organizace stávky.

„Je to celé narychlo. Původně nám ve čtvrtek přišel dopis, že v pondělí bude vyhlášeno datum stávky. Nakonec bylo vyhlášeno v pátek s tím, že stávka bude už ve středu. Po podzimních prázdninách a ředitelských volnecích je to nešťastné,“ míní Schejbalová.

Šéf odborářů Dobšík ale vysvětluje, že svým požadavkem, kdy stávkující netrvají na navýšení na 15 procent, respektují limity státního rozpočtu.

„V tuto dobu nemá cenu proti vládě stávkovat kvůli 15 procentům, protože návrh zákona je ve Sněmovně. Budeme se ale obracet na Sněmovnu, protože to ministerstvo zpackalo,“ říká Dobšík, který doufá, že poslanci vytvoří „zajímavý prostor pro motivaci zaměstnanců ve školství“.

„Je třeba posunout příplatky za třídnictví, které jsou dnes na 800 korun a můžou být až na 1500, tam se otevírá zajímavý prostor, jak diferencovat mezi učiteli. Ale bez peněz to bohužel nepůjde,“ upozorňuje Dobšík.

PLATY ROSTOU MÁLO

Premiér Andrej Babiš postup odborářů nechápe, podle něj do školství nikdy nešlo tolik peněz jako za jeho vlády.

„Celkem 213,5 miliardy korun, z toho 160 miliard na regionální školství, mimo jiné 27 miliard na vysoké školy, 14 miliard na vědu a víc než 7,25 miliardy na sport. Odboráři zapominají na dědictví inkluze, na tu jde každoročně šest miliard, které jsme mohli dát do platů učitelům,“ napsal Babiš na Twitteru. Premiér zde ovšem spojuje několik různých věcí. Současný spor se týká jen platů. Zmínky o sportu nebo inkluzi v tomto případě nedávají příliš smysl.

Ve svém dalším tweetu Babiš napsal, že tolik peněz do školství snad nikdy nešlo. V absolutních číslech má premiér pravdu, resort školství má aktuálně nejvyšší rozpočet. To však nepřekvapí. S tím, jak se celkově zvětšuje objem ekonomiky, roste i rozpočet jednotlivých kapitol. V poměru k HDP na tom české školství už tak slavně není. Data z dlouhodobého záměru vzdělávání, který Babišova vláda schválila v červenci, popisují, že v poměru k HDP na tom české školství bylo nejlépe v roce 2011.

Platy učitelů v rozpočtu spadají do výdajů na regionální školství. Pokud budeme sledovat tuto položku v čase, je třeba premiérovi přitakat. Vláda v posledních letech pumpuje do regionálního školství výrazně více peněz. Nejde však pouze o platy učitelů, ale také o jejich počty. Jelikož do škol vstupuje více učitelů, musí se zaplatit, a rostou tak výdaje. V posledních letech nastoupilo do škol zhruba 5000 kantorů, i tak ale učitelé chybí.

I když si podle Babiše učitelé nemají na co stěžovat, v mezinárodním srovnání na tom kdovíjak dobře nejsou. Podle dat OECD měli čeští učitelé v roce 2017 nejhorší plat ve srovnání s dalšími vysokoškoláky v zemích OECD, tedy v 36 nejrozvinutějších státech planety.

„Platy českých učitelů patří v rámci ekonomicky nejvyspělejších zemí světa dlouhodobě k nejnižším. Jde o přirozený důsledek toho, že Česko na své regionální školství vydává zhruba o třetinu menší podíl HDP, než je ve vyspělých zemích běžné,“ napsali Daniel Můnch a Václav Smolka v čerstvé studii Platy českých učitelů: nová naděje letos v srpnu.

Výzkumníci z Institutu pro demokracii a ekonomickou analýzu (IDEA) došli ke zjištění, že i když učitelé platy rostou, jejich poměr k průměrné mzdě se loni pouze vrátil na úroveň před krizí. „Úroveň učitelských platů se sice v letech 2017–2018 výrazně zvýšila, ale ve stejné době dynamicky rostly i platy všech vysokoškolsky vzdělaných v celém nepodnikatelském sektoru. Předstih růstu platů učitelů tak byl zanedbatelný,“ popisuje studie.

Babišův kabinet se zavázal, že bude plat učitelů výrazně zvyšovat. Konkrétně slíbil, že na konci volebního období (tedy v roce 2021) budou učitelé a nepedagogičtí pracovníci brát minimálně 150 procent svých platů z roku 2017. Učitel by si tak měl na konci mandátu této vlády přijít v průměru na 47 367 korun.

Oba výzkumníci ale upozorňují na fakt, že slib není zcela konkrétní a také od něj vláda v poslední době couvá. Ministr Plaga začal veřejně slibovat průměrný plat 45 tisíc, například v dubnu na tiskové konferenci na ministerstvu školství.

„Posledním navýšením učitelských platů v lednu roku 2019 vláda k naplnění svého původního slibu skutečně vykoučila. Oficiálně by mělo jít o navýšení 15procentní, ale skutečný výsledek z výplatních pásek za celý rok 2019 bude znám až na jaře roku 2020, kdy budou k dispozici potřebné údaje,“ uvádí studie.

„Aby slib z programového prohlášení vlády naplnila, bude muset učitelé platy do roku 2021 výrazně navýšit ještě přinejmenším dvakrát,“ doplňují výzkumníci.

Pokud by odboráři uspěli a přes tarifní složku by se vyplácel vyšší podíl peněz, učitelé by se v porovnání s dalšími vysokoškoláky ještě více zabetonovali jako profese s nízkým osobním hodnocením. Učitelé dostávají v této pohyblivé složce pět až sedm procent platu, což je zhruba polovina oproti tomu, kolik to dělá u dalších vysokoškoláků.

„V roce 2018 došlo k poklesu podílu odměn na celkových učitelských platech. Výrazného navýšení platů se v tomto roce dosáhlo částečně na úkor již tak velmi nízké míry zásluhovosti,“ popisují výzkumníci.

ADÉLA SKOUPÁ
redaktorkaJAN TVRDOUŠ
redaktor

veřejné správy.

o nich, učitelé se jich bojí. Oni rozdělují peníze netransparentně, učitelé se kolikrát na Facebooku svěřují, že v tom vidí protekcionismus, odměňování svých kamarádů a tak dále. To je velmi špatné. Domnívám se, že je pak úloha ministerstva, aby zcela jasně stanovilo a kontrolovalo transparentní rozdělování prostředků,“ upozorňuje Jirásko.

Že se odměňování učitelů napříč školami různí, potvrzuje i Dobšík. „Jsou školy, kde například nemají odbory a kritéria pro odměňování, takže to, jak se rozdělují nadtarify, je v kategorii „nekontrolovatelné“ podotýká.

Správnou cestou je podle Jiráska postup, kdy by každá škola zveřejnila kritéria odměňování pedagogických pracovníků. „A aby byla veřejná kontrola nad tím, jak se kritéria dodržují, navrhuje Jirásko. O to přejí bude s kolegy z asociace usilovat.“

„Spousta ředitelů je nekvalitních, protože zkrátka chybí dobří uchazeči o funkci. Do konkurzů se hlásí nula až jeden člověk, není tam konkurence. Zřizovatel mnohdy nemá z čeho vybírat, a jestliže chce, aby škola fungovala, vezme prvního uchazeče,“ popisuje Jirásko. Stejně jako učitelé jsou podle něj ředitelé frustrováni a zahlcení spoustou práce. „Nepodpora ze strany ministerstva je velká,“ upozorňuje.

Přesto jeho asociace, stejně jako organizace sdružující ředitele gymnázií, za stávajícím ministrem stojí.

„Mrzí nás, že navýšení mezd nevyšlo, jak jsme si všichni představovali, protože se domníváme, že 15 procent bylo adekvátních. Tam to vidíme jako selhání odborů, protože nevyjednaly žádný rozumný kompromis, který měl být třeba mezi 10 a 15 procenty. I za těchto podmínek je pan ministr ten, který třikrát za sebou učitelům přidal, což ve školství nepamatujeme. Proto se domníváme, že je to člověk na svém místě,“ míní Jirásko.

Chystanou stávku označuje za „úsměvnou švejkovinu“, která podle něj nic nezmění. „Je podle mě trestuhodné neustále navýšovat tarify všem stejně. To je těžký socialismus. Jako asociace dlouhodobě usilujeme o to, aby byla diferenciací kvality práce. Aby skvělí učitelé byli výrazně lépe ohodnoceni než ti špatní a aby neodcházel ze školství. Když ti dobří vidí, že berou stejně jako ti špatní a že jediné, co je čeká, je, že dostanou všichni za pět let úplně stejně přidáno, je podle našeho názoru velmi, velmi demotivující,“ říká zástupce Asociace ředitelů základních škol, kteří stejně jako jejich kolegové z gymnázií dříve stávkovou pohotovost podporovali. S aktuálními cíli stávky ale nesouhlasí.

Máme obavu, že to, co mělo být na náš nárůst platů v deseti procentech, se částečně použije na připravovanou reformu ve školství a do platů se to nepromítne.

F. Dobšík

šéf školských odborů